

Ludwig Hermann Stumpf

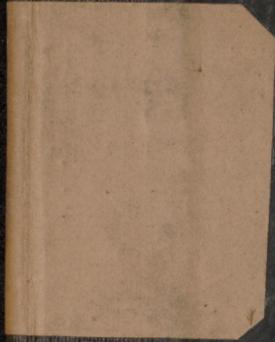
Oratio Inauguralis Theologica De Admirandis S. Scripturæ

Duisburgi ad Rhenum: Typis Johannis Sas, Anno MDCCIV

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1663232822>

Druck Freier Zugang

Fe. 1530.2.

ORATIO INAUGURALIS
THEOLOGICA
De
ADMIRANDIS
S. SCRIPTURÆ

Habita in Universitate Regiã
TEUTOBURGENSI

In Auditorio Majori die X. Septemb. M. DCC. IV.

Cùm Sacræ Theologiæ Profes-
sionem Ordinariam

Ritè & solenniter auspicaretur

LUDOVICUS HERMANNUS
STUMPHIUS

Palatinus.

DUISBURGI ad RHENUM,
Typis JOHANNIS SAS, Academiæ Regiæ Typographi,
Anno M. DCC. IV.

Reverendo et Carissimo
G. CONRADO STUMPHII
V. D. Ministro Vigilante
Simo, Fratri suo longè
admiratissimo
offert
non sine tenerissimo
affectu,
inbelio AUCTO

F.c. 1330².

DEO,
REGL,

ET

ECCLESIAE

SACRUM
DICATUM-
QUE ESTO!

Magnifice D. PRO-RECTOR, Maxime Reverende, atque immortalis observantia cultu Venerande D. PROMOTOR & quo Te nunc primum nomine compello, Collega Honoratissime.

Nobilissime & Amplissime REG. Majest. Consiliarie, Urbis Prator et Academiae Curator.

Excellentissimi, Consultissimi, Experientissimi, Clarissimi REGIAE Universitatis Professores, Collegae aestumatissimi.

Et quotquot ad hunc Actum Solennem affluxistis Fautores atque Auditores Omnium Ordinum Spectatissimi, exoptatissimi.

Tu denique Generosa Studiosae Juventutis Corona, Spes Patriae, Decus et Incrementum Ecclesiae!

A 2

Quando

Quando Augusti, Potentissimi atque Serenissimi BORUSSIÆ REGIS, Electoris Brandenburgici, Domini Nostri, Tutoris, Nutritii ac Musagetæ longè Clementissimi auspiciis Gratiolissimis publicum in Hâc Splendidissimâ Academiâ docendi munus pridem mihi demandatum esse audivistis, non diu multumque animo meo deliberandum fuit, quo in argumento potissimum mea versaretur Oratio, quâ nunc provinciam hanc ingredi & capessere constitutum est. Ecce enim Sanctissimæ Theologiæ Spartam ipsis Angelorum humeris contremiscendam huic Homini impostam! Ad explanandam atque enarrandam *Verbi Divini Majestatem* me admirabili ductu Sublimioris Providentiæ destinatum, designatum vocatumque esse nôstis Humaniss. AUDITORES, adeoque ab hoc Principio & fonte auspicia capienda esse res ipsa loquitur. Deum Immortalem! Quem demum ad has partes ritè & præclare obeundas atque administrandas idoneum existimatis Auditores omnium Ordinum Honoratissimi? Rem arduam suscipio & illustri hoc Confessû atque Panegyri haud indignam. Nostri muneris erit *debellare errores*, juxta Augustini effatum, & *fidem defendere*, docendoque & pugnando in aciem procedere contra Veritatis Hostes: In hoc cardine & centro nostra in posterum occupari jubetur industria. Quippe in hâc maximè causâ functionis nostræ pondus & momentum omne situm est ut Luce

ac

DE ADMIRANDIS S. SCRIPTURÆ.

ac Duce DEO, *mirabilia Legis* atque eminentissimam Cœlestis Veritatis auctoritatem dignitatemque paulo uberius ac enucleatius adstruamus & in apertum quasi theatrum disquisitionis ac investigationis Vestræ producimus. Illud tamen in animis vestris præstruendum atque occupandum arbitror H. A. ut ne plenam & per omnes partes immensi hujus Oceani diffusam longoque dicendi tractu magnificè incedentem Orationem à me expectetis: quippe præcipua saltem Capita & *Summa sequar fastigia rerum.*

Quòd si, Illustres atque omnium Ordinum Spectatissimi AUDITORES, pro Solemnitate favoris, quo me immerentem pridem complexi estis, nunc etiam benevolentia vestra atque attentionis aura hæsitantibus rudimentis adspiraverit, ausim confidenter polliceri, me daturum operam, ut *Magnificentiam Scripturæ* in paupertate angustæ orationis depictam vel saltem adumbratam consentientibus suffragiis intelligatis.

SCRIPTURAM quando dico, PATRES CONSCRIPTI, illam dico *Epistolam* Omnipotentis, de Cœlo ad homines missam, cujus ADMIRANDAS Dignitates dotesque illustrissimas quasi per transfennam representare conabor: Illud, inquam Sacratissimum Depositu & *κειμήλιον*, Illas Legis & Testamenti Tabulas, DEI digito & dictante Spiritu S. Scriptas, Christi & Martyrum sanguine obsignatas, sanctissimam fidei & morum *Regulam* continentes: Illud potentissimum Divini Consilii voluntatisque *testimonium* & Gratia atque Revelationis Instrumentum *πίσις ἀποδοχῆς ἄξιον*, quod cum Rabinorum Doctissimis *הַשְׁרָר* verè dixeris, nempe *Sanctuarium ipsius DEI*, eò quòd *λόγια τῆ Θεῶ & ῥήματα τῆς ζωῆς αἰωνίης* Cœlesti afflatu exarata nobis ob oculos sistat: Nimirum

pf. CXIX.
ψ. 18.

Gai. 6: 16.
Esa. 8: 20.
1 Tim. 1: 15.
Rom. 3: 2.
Joh. 6: 68.

A 3

hanc

6 ORATIO INAUGURALIS THEOLOGICA

hanc unicam fidei nostræ anchoram solidissimamque ba-
 sin, fulcrum & sustentaculum, unius vocis complexu
 Gentium Apostolus comprehendere & totius *Ecclesie*
 Eph. 2: 20. *Fundamentum* appellare non gravatus est, cujus incredi-
 bilem atque omnibus numeris absolutissimam abundan-
 tissimamque *Excellentiam* primo loco inde patescere ani-
 madvertitis AUDITORES, quòd ipsam etiam *Ratio-
 nem* & Vim ejus reflexam sive *Conscientiam* administram
 suffragantem comitemque habeat. Neque enim quen-
 quam Noltrûm arbitror crediturum esse V. & N. Testa-
 menti Libros Divinam *Auctoritatem*, sive omni exceptio-
 ne majorem omnes obligandi potestatem *veritatemque*
 spirare, nisi *Ratio* tot Divinitatis fulgentissimis radiis con-
 victa & percussa invictam hanc *prærogativam* agnosce-
 ret, quippe cùm *Ratio*, tanquam *Lucerna Jehovæ*, non
 Prov. 20: duntaxat *Admirandas* illas *Dotes Divinæ Revelationis*, ex-
 8. 27. plorandas atque investigandas sibi sumat, animadvertat
 & perlustret, sed & ipsa dicet æternas Veritates illasque
 Notiones, quas Scriptura amplius illustrat atque confir-
 mat. Nonne sortem suam abjectam, in peccata proje-
 ctam, Gloriâ Dei indignam & indignam ultrò agnoscit
 attentior atque exulta *Ratio*? nonne impressam & inscul-
 ptam vivamque quasi imaginem & speciem DEI intue-
 tur? Quippe proclive est existimare, non futurum fuisse,
 ut toto spiritu & pectore Salutem Immortalem Mens
 Nostra anhelaret, nisi deplorandam suam miseriam, æ-
 gritudinem, omnemque calamitatum texturam atque
 concatenatam seriem introspiceret; Quis demum ausit
 inficiari quòd æternas illas Veritates atque, ut cum Ci-
 cerone loquar, in *animis nostris informatas Notiones*, de
 Existentiâ & infinitis virtutibus DEI omnium Maximi
 Judicis, de Honesti ac inhonesti itemque Veritatis ac
 Falſita-

Falsitatis perpetuo discrimine, de Naturali inter DEUM & Homines relatione, de Mundi conditu, de primigeniæ noxæ & omnium criminum atrocitate atque suppliciis gravissimis metuendis, aliaque hisce consentanea atque anticipata axiomata, accedens opportunè & sublimior Revelatio supponat, urgeat, excolat atque luculentius persuadeat? Neque enim superbissimum animal Homo horrorem Numinis, vel aliam quamcunque de Majori ac terribili Potentiâ traditionem admitteret unquam, nisi jubente atque suffragante Rationis dictamine se constrictum deprehenderet. Quemadmodum etiam longè fortiùs excitatur Beneficiis DEI erga Humanum Genus, quæ videntur conjecturam præbere de Gratiâ quâdam maximè optabili ac necessariâ: Neque dubitat sanior Ratio, DEO revelanti credendum esse; Ecce *admirandum Lucis cum Luce* consensum! quæ omnia alibi uberiùs atque diffusiùs demonstrantur:

Nunc ego lineam meam sequar: nimirum *Admiranda Scriptura*, sive illius Verbi, quod ad Ecclesiæ institutionem & Gentium adductionem promovendam *Jehova* primùm per Mosen literis consignari iussit. Quamquam enim per bis mille & ampliùs annos extitisse in Mundo Ecclesiam sinè Scripturâ non dissimulemus, *quatuor* inprimis *Viris & Sacris Capitibus*, quorum posterior *cum priori semper diu satis vixit, revelationem* Divinam *custodientibus*; deinceps tamen cùm Reipublicæ formam DEUS in populo suo constituisset, *Scriptas* tradidit *Leges*, ne inertia, oblivione, idololatria atque insuper hæresibus lapsu temporum invalescentibus Doctrinæ Salutaris Eloquia facilè diffliuerent vel obsolescerent.

Prætermittimus jam MODUM TRADENDI evidentissimum & terribilem: quippe DEUS ipse apud montem

Vide Heideg. C. T. Loc. III.

Exod. 19: 7. 9.

8 ORATIO INAUGURALIS THEOLOGICA

& 20: 18. montem Sinai, densâ caligine & tempestatibus prægnan-
 19. tem, inter fulmina & tonitrua tubæque clangores *ex igne*
 Heb. 12. locutus est, audiente universâ Gente, in maximâ, quan-
 17. 18. 19. tam Orbis nunquam vidit, panegyri, sexcentis homi-
 &c. num millibus præsentibus testantibus atque applaudentibus, quemadmodum etiam in hodiernam usque diem documentis perseverantibus mirabilis ille Judæorum Populus se acceptæ Legis reum profiteretur. Atque hunc sanè Tradendi Modum, qui omnem humanæ potestatis mensuram limitemque quàm longissimè excedit, malis artibus fingi vel per imposturas fraudesque obtrudi potuisse nemo sanæ mentis dixerit.

Ipsam verò **SCRIPTORUM SACRORUM INDOLEM** consideranti omnia stupenda sunt quæ obversantur. Quis demum est, quin omnem vitæ illorum rationem & institutum, pietatem, paupertatem, ingenuum candorem, innocentiam atque patientiam ipsis etiam hostibus formidatam admireretur? Quis verò non obstupescat paucissimos homines pauperculos, piscatores, plebejos, existimationis suæ apud mortales quoscunque prodigos, imò vitæ ac fortunarum contemtores, sinè armatis præfidiis, solo hoc *Admirabili Verbo* munitos, subegisse Orbem ferè terrarum, quàm latè tunc patebat vel saltem cognitus erat?

Jam **DOCTRINA** ipsa, quàm est **SUBLIMIS** & excelsa atque longe supergressa omnem humanæ industriæ investigationem? Jam mihi cum Paulo exclamare
 Rom. 11: liceat: 'Ὁ βᾶθος πλόντα καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεῶ ὡς ἀνεξέ-
 33. ρεύνητα τὰ κείμενα αὐτῆ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτῆ; &c. Quid enim excelsius **DEO** ἢ ἡ, illo, inquam Infinito, qui ne quidem **DEUS** esset, si à nobis in humili glebâ degentibus capi posset? Nonne totus ille *Admirandus Codex*

dex ad illustrandam DEI gloriam comparatus est? nonne homines à rebus humanis & transitoriis adeoque à se ipsis avocat? nonne illa omnia quæ in mundo & in nobis ipsis magni æstimare atque admirari solemus, præ Cœlesti illa Sapientiâ, inania, caduca & fœtida *συβαλα* Philip. 3: esse demonstrat? Nonne illa sola *Admirabilis Doctrina* 8. ad veram atque æternam felicitatem aditum patefecit? Nonne Lectoribus suavissimum quasi gustum insinuat Æternitatis?

Unde & *admiranda* ejus SANCTITAS elucescit, quippe cùm terrestribus quisquiliis ac sordibus calcatis merè Spiritualia & Cœlestia commendet, & revulso impietatis fomite ipsisque quæ nobis à primis unguiculis insunt libidinum irritamentis ac seminibus rescissis, nostros etiam suavissimos affectus DEO in solidum mancipare consueverit: Neque est in rebus humanis Lex ulla vel morum disciplina vel scriptum ullum, quod tam puram integramque ac omni partium plenitudine consummatam *Sanctitatem* complectatur: Expallescent ac frigent Jura omnia, si ad *legem Spiritus Vitæ in Christo* Rom. 8: 2: parentur: Nimirum hæc est illa defæcata & castissima doctrina *πρεβὴς τῆς Θεῆς καὶ καθήκοντος*, quæ non lenocinatur vel indulget stolidissimis nostris concupiscentiis, nec intestino ac domestico pravitatis fermento patrocinator, neque frenos laxat omnium primis motiunculis, quarum apud homines nemo pœnam luere solet, sed levissimarum etiam cogitationum igniculos compefcit atque exturbat, ipsumque Conscientiæ tribunal testem appellat, ac omnes recessus, mæandros, latebras fundumque pectoris validissimè aggreditur. Jam verò quantum quidem ad PURITATEM & INTEGRITATEM S. S. pertinet, quam pridem Viri Magni asseruêrunt,

B

Vestrum

Vestrum est, AUDITORES, judicare, an loco & tempore consentaneum sit, ut rem altioris indaginis copiosius exponamus.

Neque minùs se exerit *admirabilis* SCRIPTURÆ MAJESTAS in STYLO & SCRIPTIIONIS GENERE, in quo sinè Rhetorum pigmentis ac mangoniis *veritatis ad conscientiam manifestatio* utramque paginam facit. Quotus enim quisque est vel eloquentissimus & Angelorum linguis instructus, qui ad illam dicendi ubertatem assurgere & S. S. ELOQUENTIAM depingere vel pro amplissimi argumenti dignitate assequi atque adumbrare possit? Equidem in confesso est, Sapientiam Divinam non redolere plausibilem illam & humanam Orationem verborum flosculis cincinnisque sese venditantem, nec *rapido levique* cursu ac dicendi genere fertur, quod אֱמִתּוּת dixeris, veram tamen, gravem, genuinam plenamque Divinæ virtutis & Cœlesti Majestate dignam facundiam ubique repræsentat: Neque quenquam tam bardum & stipitem arbitramur ut *Dictionem DEI* elegantioris ac sublimioris Suadæ prorsus expertem esse obtendat, in quâ explanandâ pridem Viri Illustres tum vivâ voce tum scriptis & sempiternâ memoriâ dignissimis monumentis desudârunt. Sermonis ac styli, quo Spiritus S. in S. Literis utitur, *proprietas* imò *singularitas* (ut optimè gravissimus Theologus:) *Simplicitatem & Majestatem miraculo verè Divino conjunctam* habet. Quippe augustum & ad persuadendos hominum animos maximè efficax dicendi genus completitur: *Eloquentiam* laudo, AUDITORES, non illam verborum lenociniis comptam & phaleratam pinguemque grandiloquentiam: non illam *calamistratam*, *papa-verere* & *sesamo sparsam* & *ex mellitis verborum globulis*

contextam, ut Seneca loquitur; Sed fecundam decoram & inusitatâ quâdam, ipsisque è Cœlo Angelis reverendâ auctoritate atque evidentiâ fulgurantem Orationem: Non quidem hîc invenias illas ociosas & multiplici figurâ distinctas delicatasque Veneres, aut blandæ elocutionis illecebras: nec adest affectata illa verborum numerositas, & pictæ dulcedinis fucus: nec occurrunt luxuriantia ornamenta ambitiosæ vanitatis, seu (ut egregiè Eruditissimus Flacius:) *nugæ canoræ*, quæ in ostentatoriis Rhetorum scriptis maximè celebrantur, sed masculam deprehendes, nativam, sonantem, inquam, & tonantem *Eloquentiam* in quâ ambiguum est, utrùm incredibilem *δεινότητά*, an conjunctam cum hâc suavissimam comitatem magis admitêtis. Paulus ipse profitetur se quidem *καθ' ἑαυτοῦ λόγος ἢ σοφίας* non venisse, neque *predicationem suam fuisse in persuasoriis humana sapientiæ* 1 Cor. 2:1. *verbis*, flosculis nempe & schematibus Oratoriis, sed in *demonstratione spiritûs & potentia*. Neque adeò omnem, sed humanam tantùm & bullatam ventosamque Eloquentiam sibi derogat, atque illos perstringit, qui inanis gloriæ aucupio fascinati *ἀνθρώπων ἐπέσειων* & plebis demulcendæ gratiam affectabant. Audiamus in hanc sententiam præclare differentem Illustrè Mornæum: *Volumus, credo, Deus noster utatur Inductionibus, ut Plato; Syllogismis ut Aristoteles; Elenchis, ut Carneades; Epiphonematibus ut Cicero; argutiis ut Seneca; deligat verò verba ad pondus, ad numerum, ad sonum &c. Si fortè Edictum Regium eo Orationis genere edatur quis non ineptias Scholasticas rideat? certè quò lex simplicior, eò etiam aeterno Deo rerum Creatori convenientior quippe quò simplicior est, eò Vocem Ejus qui omnia potest meliùs exprimit &c.* ESAIAS inprimis, *Regii sanguinis Princeps, Regio & magni-*

fico stylo utitur. Quamvis enim cothurnum non induat, est tamen sublimis vehemens, copiosus, resonans, terrorem incutiens: Audi ipsum tonantem Cap. primo: *ברך שמו שמים והאזני ארץ כי יהוה דבר* *Audite Cæli & auribus accipe terra, quia Jehovah locutus est &c.* Quis est tam vecors & jacenti aure, quin bellæ compositionis leporem, concinnas allusiones, emblemata tessellata & tinnulæ Orationis Venustatem gravitatemque in illo admirabili Prophetâ agnoscat? quo in genere, inter alia innumera, Verbis cap. XXV. ψ. 6. blandam quandam & locupletissimam suavitatem inesse Bibliander olim existimavit. *Quid ad Esaiam Cicero?* exclamat iterum verè Nobilissimus Mornæus, *quid blanda illæ insinuationes & pueriles ignorantie excusationes ad viva & gravia venerandaque ipsâ Majestate Esaiæ exordia?* Quid verò? anne *Mosen* Prophetarum primum & Vetustissimæ Sapientiæ ac Theologiæ Oceanum silentio prætermittendum putamus? Vix ausim mihi persuadere, quenquam fore tam stupidum vel tam obduratæ mentis, quin verba non rudia & agrestia, quemadmodum multis videntur, sed viva, sed animata, flammea & aculeata in Scriptore maximo reperiri fateatur: si quis tamen anceps & suspensus hæreat, legat iterumque attentiori animo perlegat, tum primum Caput Geneleos & XLIX., tum Lev. XXVI. & Deuteronomii ultima Capita, quolibet pignore ausim contendere, illum nisi humanitatem ipsam & omnem sensum Numinis prorsus abjecerit, non sine horrore quodam pectoris & totius corporis trepidatione à Sacrà lectione discessurum esse. Quid Sapientissimi Regum *Salomonis* Sententiis atque Apophtegmatibus in philosophiâ morali acutius excogitari possit? Prodeant ex Peripato Magistri vel præscorum Stoâ, qui Vanissimæ mortalitatis scenam

scenam luculentioribus magisque vivis coloribus depin-
xerint, quàm Rex Israël maximus in suo תהלה? Sanè
Davidis Patris *Psalms* vivam quandam Pietatis Scholam
& sanctioris consolationis thesauros, fontesque beatissim-
os, imò Theologiæ Universæ Breviarium continere ne-
mo nisi à pietate alienissimus inficias iverit. Quis illas
nervosas & patheticas *Jeremia* Conciones, quibus DEI
indignationem adversus peccata, ipsamque tristissimam
ac deplorandam Refractariæ Gentis faciem repræsentat,
dignis encomiis prosequatur? Quis Ejusdem & *Danielis*
ardentissimas ac flexanimas ad DEUM Orationes se in-
dustriâ suâ imitari vel assequi posse speret? Si quis ma-
gnificentiam & Heroicam styli sublimitatem desidera-
verit, adeat me suasore Habacuci Cap. IV., ubi adven-
tum Christi simulque Evangelii ac Ecclesiæ lucem gra-
phicè repræsentat. Atque hóc de argumento immensa
oratio est: quòd si vel maximè tantæ rei adumbrandæ
capax ingenium Pater Spirituum cuiquam largitus esset
(quod nemini mortalium contigisse arbitror) dies tamen
me potius defecerit, quàm inexhaustas has sapientiæ
divitias Vestris oculis animisque sistere valeam. Nemo
Augustino rectius augustiusque tulit iudicium: Non so-
lùm nihil sapientius verum etiam eloquentius videri posse,
neque aliter loqui debuisse S. Scriptores. Sicut enim, per-
git, est quædam eloquentia qua magis aetatem juvenilem
deceat &c.: Ità est quadam qua viros summâ autoritate
dignissimos planeque Divinos deceat. Hâc illi locuti sunt,
nec ipsos deceat alia, nec alios ipsa, nimirum germana illa
& solida Eloquentia, qua quanto videtur humilior tandè
altius omnes alios Scriptores transcendit &c. Hæc Lati-
norum Patrum eloquentissimus Augustinus, qui satis tenuit
& jejunè de S. Literarum stylo senserat, cum extra

Vide
Jerem. 14:
v. 7. &c.
Dan. 9:
v. 4. &c.
Hab. 3.
vel 4.

Christum versaretur, apertè professus: *Visam sibi fuisse S. Scripturam indignam quam Tulliana dignitati compararet, eò quòd acies ejus non penetraret interiora ejus &c.*

2 Cor. 10:
ψ. 10.

Vide Phil.
lip. 2: ψ.

1. 2. &c.

& cap. 4:

1. &c. &

2 Cor. 5:

ψ. 10. 11.

&c.

Quis verò PAULO Apostolo eloquentior? Nonne Epistolæ Ejus *Βαρεῖα ἡς ἰαυραὶ* ipsis etiam adversariis suffragantibus? Nonne potentior quædam, serâ & Cœlestis dicendi facultas undique elucescit? Quàm mirificis & plusquam maternis blandimentis ad se allicit Lectores? quantâ Ipsum potentiâ & vi spiritus passim incessisse videmus ut nos ad Christum raperet? quantâ non quidem laterum contentione, sed diviniore afflatus vehementiâ movet, persuadet, imò cogit, agit, percellit, vim infert? quamvis enim quæsitis verborum pigmentis Virum verè *admirandum* adulatorum more uti noluisse ultro fateamur, tamen Orationis ipsius totam indolem, *Χαρακτήρα*, contextum seriemque propiùs consideranti manifestum est, nihil excellentius, nervosius vel *admirabilius* dici potuisse: Neque veretur profiteri eloquentissimus Beza noster, *nullam se in ipso Platone similem grandiloquentiam, nullam in Demosthene parem devotè comperisse, quoties animos vel metu Divini judicii perterrefacere vel ad contemplandam DEI bonitatem pertrahere constituit: Nullam denique vel in ipso Aristotele & Galeno præstantissimis alioquin Artificibus magis exactam docendi methodum invenisse.* Vestram appello Conscientiam, AUDITORES, Vestrùm est judicare qui pridem experti estis, quanta elocutionis lumina, quàm copiosa & abundans *ὕψους* & plenitudo, quanta dictionum rerumque opes cùm in omnibus Scriptis Apostolicis, tum maxime in aureis atque artificiosissimis, *ad Romanos, utrâque ad Corinthios, ad Galatas, Ephesios, Philippenses & Hebræos Epistolis &c.*, concatenatis quasi & divite sensu præ-

pragnantibus atque identidem fortiùs redeuntibus sententiarum periodis, occurrant! Proh hominum fidem! pectora vestra iterum pulso & alloquor, AUDITORES, quanti animorum motus? quàm stupenda *δείωνος* & *ἐνέργεια*, quoties vel beneficia Dei ac utriusque Testamenti Nucleum vel dignas Christianis virtutes vel peccatorum fœdam atrocitatem repræsentare voluit? Quot Capita, tot sunt Orationes patheticæ, momenta & pondera rerum ingeminantes! Quot verba, tot fulmina & tonitrua! *Quæ Critici, ut egregiè judicat non inferioris subfelli Philologus, in Homero Thucydide & Pindaro admirantur singula, ea in S. Scripturarum stylo esse universa planum fieri potest: Quippe ità visum fuit Spiritui S. & hoc effecit Pater Luminum, ut id ubique in S. Literis excelleret, quod nulla unquam humana industria elaborare vel assequi posset. Omnis ævi memoriâ dignum & ut seculo nostro pudorem afferat, Fastis atque Annalibus inscribendum est, quod de duobus Mirandulanis Comitibus ætatis suæ ornamentis proditum est, nimirum illos, postquam omnes probatos auctores perlegissent, in hisce Scripturis acquievissent, & postquam humanarum literarum eos satietas ceperit, his acquievissent.*

Quantum verò ad S. Scripturæ PERSPICUITATEM & EVIDENTIAM pertinet, ecquis demum est tam perfrixtæ frontis, ut huic excellentissimæ virtuti ausit obstrepere? *Num Deus mentis & vocis & linguæ Artifex disertè loqui non potest? Ut merito exclamat Christianorum Cicero Lactantius. Quis verò illam amabilem & cum mirâ gravitate conjunctam nervosamque Elocutionis coherentiam, seu similitudinum splendorem, seu facilem fluidamque veritatum consequentiam, seu vim persuadendi maximam, in dubium vocaverit? Uti-*
nam

- nam DEUS Opt. Max. mihi jam peroranti πῶνι μέτρω
 gustum quendam concederet illius luculentissimæ facul-
 tatis, quam Latini *Subjectionem* vocant, quâ in S. Li-
 teris res quasi ante oculos spectandæ proponuntur! Ne-
 que illam stupendam EFFICACIAM ἐνεργειαν ac δεινώσιν
admirabilem quisquam mortalium felicius expresse-
 rit, quàm qui optimè potuit ipse eloquentissimus Gentium
 Apostolus: Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τῆ Θεῶ, καὶ ἐνεργῆς, καὶ τοιῶτε-
 ρος ὡς πᾶσαν μάχαιον δισημον, καὶ δίκνύμενος ἀλλοι μελεσιμῶ
 ψυχῆς τε καὶ πνεύματος ἀρμῶντε ἢ μυελῶν, ἢ κελπῶς ἐνθυμήσεων
 ἢ ἐνοιῶν καρδίας. *Sermo Dei est vivus & efficax & pene-
 trantior quovis gladio ancipiti, & pertingens usque ad
 divisionem anima simul & spiritus compagumque & me-
 dullarum &c.* quibus verbis uno spiritu procurrentibus
 & vivacissimam de quâ agimus *Efficaciam* quasi torrente
 quodam orationis describentibus nihil *admirabilius* e-
 Rom. 1: 16. nuntiari potest. Nimirum est *potentia Dei ad salutem*
 & comitem habet virtutem quandam insuperabilem, per
 quam occupat mentes, penetrat animos, oppugnat af-
 fectus, conscientias terret & consolatur atque unicè
 comparata est ad debellandas vel emendandas elevan-
 dasque cogitationes nostras. Utinam hoc ipso tempori-
 puncto fulminis instar radiofa Dei Gratia illucesceret
 Ephes. 1: oculis nostris, (iterum pro me loquatur Paulus verbis
 17. 18. 19. pariter *admirandis* & Spiritum dictantem sonantibus:)
 εἰς τὸ εἰδέναι ἡμᾶς, τίς ἐστιν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτῆ, ἢ τίς ὁ ὠκε-
 τῶ τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτῆ ἐν τοῖς αἰῶσι. Καὶ πὶ τὸ ὡσεὶ
 βάλανον μέγελῶ τῆς δυνάμεως αὐτῆ εἰς ἡμᾶς τὸς πεισύντας ἢ τὴν
 ἐνέχων τῆ κρείτους τῆ ἰσχύῶ αὐτῆ *ut sciamus &c.* Confer
 Philip. III: 10. Frigent & marcescunt Plato, Demo-
 stenes & omnes Græciæ Oratores, si cum hisce con-
 tenderis quæ allegavimus, neque crediderim Isocra-
 tis,

tis, qui unam Orationem viginti talentis vendidit, jucundissimam gravissimamque sermonis structuram majori dulcedine blanditam esse disertissimis Græcorum. Atque hæc sanè incredibilis & eximia virtus vel inde patescit, quòd ferocissimum ac libertatis suæ tenacissimum animum humanum subegerit, Deoque uni & soli, licet maximè reluctantem, nexu mancipioque, imò usu & fructu totum addixerit, vindicaverit, & quidem, quod omnium maximè mirandum est, per *Legem Libertatis Jac. 1: 25. Regiam!* Animadvertitis, ut opinor, AUDITORES, & 2:8. prorsus insignem atque omnibus palmis anteferendam victoriam, quâ vincitur homo ut sui ipsius victor & adversus Mundum invictus, Dei gloriæ obtemperare advescat, prorsus mirabili servitutis genere utpote in quâ non gemitus & suspiria ducit, sed lætatur, exultat & triumphat, quippe è morte in vitam, è tenebris in lucem atque è contubernio sordidissimæ impietatis in Civitatem Cœlestem translatus: Hæc est illa potentissima *Vox loquentis Dei*, quæ prosternit & captivos ducit hostes non vi externâ vel armorum apparatu & molimine terribilis, sed *gladio spiritûs* & simplicitate Evangelii, quod fer- Eph. 6: 17. menti instar permeat mundum & increscit per mille mortes atque collucentes Martyrum flammâs, jamque, frustra obnitentibus hominum odiis & insidiis, per tot secula conservatur, tantamque & tam inusitatam in ipsos etiam Reges exercet auctoritatem, ut illa *αληθοφωεια* seu plenissima fidei persuasio nullius argumenti oppositu revinci, nullius lucri vel emolumenti illecebris corrumpi, nullis denique adhibitis machinis vel tormentis extorqueri possit, quamvis manifestum sit, hanc ipsam Doctrinam à præjudiciis & opinionibus hominum remotissimam, nullisque terrenis commodis subnixam, imò

suavissimis nostris affectibus adversâ fronte obluctantem, ad illas res maximè tendere, quas nullus adspexit oculus, quasque demùm post diram sepulchri noctem & atrata funera, clausis luminibus visuri sumus. O stupendam & omnis humani ingenii fastigium longè supergressam omnique exceptione vel demonstratione majorem VERBI EFFICACIAM, quæ mihi pollicetur insinuatque *vitam* interminabilem, cùm inter *vivos* esse desiero adipiscendam, & securum esse jubet persuasissimumque de coronâ triumphali, quam Ipse olim de infelici arbore suspensus sed brevi ingenti cum majestate rediturus Dispensator æternitatis & humani generis Judex capiti meo, quando pridem ne umbram quidem vestigiumque sui reliquerit, post universi deflagrationem (quo loco vel tempore nescio) justè impositurus sit!

Quis jam illam tot insignem fulgentissimis characteribus ac ipsius veluti Solis omniumque syderum radiis descriptam *Divinitatem* non agnoscat? Quis, inquam, eminentissimæ vocis oraculo inter tot ostenta & prodigia promulgatam atque adversùs hostium furores, juxta tenorem Divinarum *promissionum* (cùm infinita alia præclara & vetustissima monumenta tot incendiis & edaci temporum tabe consumpta doleamus) perpetuo miraculo conservatam & in ferocissimorum hominum, PAULI aliorumque animis insinuatam *Veritatem* ausit in dubitationem adducere? Illam quoque in Scriptoribus & natione & temporum locorumque intercapedine diversissimis, quoad ipsum fundamentum & *salutaris doctrine coagmentationem*, HARMONIAM admirandam atque amicabilem conspirationem: quin & omnium populorum & Seculorum ipsorumque Gentilium Judæorum & Mahummedanorum, quoad *corpus ipsum & partes præcipuas*
Historica

Historica veritatis consensum verè insignem, quem pri-
dem Viri illustres luculenter evicērunt, hisce angustiis con-
cludere non possumus: Neque hujus spatii est, ut illam
in *typis* latentem vel *figuris* abumbratam multiplicem
DEI sapientiam copiosius exponamus. Ecclesiæ, dum
in hisce terris peregrinatur Tres Ætates, & singulis Æ-
tates in VII. notabiles Articulos, sive Periodos distribu-
tas passimque in Verbo depictas quis non admiretur?
Quemadmodum & *Septimus ab Adamo Enochus* qui de Jud. 14.
Adventu Christi illustre vaticinium edidit, vivus in Cœ- &c.
lum raptus est, & Salomo Templo Jehovæ exstruendo
VII. insumpsit annos, sicut & 7. diebus Azymorum ac
Tabernaculorum Festum durare debuit, ut Israellem per
VII. ætates Tabernaculo servitutum esse significaretur &c.
Jam verò Illustrissima VATICINIA rerum maximarum, Vide Esa.
complementis atque EVENTIBUS suis roborata, Il- 41: v. 2 r.
lum apertissimè & sinè controversiâ indicant Auctorem, & 46: 10.
qui ipse ad ea provocare & hoc argumento falsis Numi-
nibus illudere solet. Nonne illa Sapientissima Dispen-
satio Prædictionum Divinarum omnem mortalis ingenii
vim, omnem hominum Dæmonumque industriam
quàm longissime superat? Obmutescant Augures & Ha-
ruspices, qui non nisi ad avium volatum & extorum pe-
cudis inspectionem fata metiebantur! Ridemus Gen-
tilium Oracula, quæ ab Eruditis penè trecenta nume-
rantur, lubrica, ambigua & ipso sensu tortuosa, quæ con-
sultores suos frequenter decepisse, Cyri, Pyrrhi aliorum-
que exemplis manifestum est. Spectavère Deum in
antro suo Pagani Sacerdotes: quemnam verò Deum?
Serpentem, fortè eundem, qui Matrem nostram per-
niciosissimo mendacio primùm seduxit. Quis Astrolo-
gorum unquam Imperiorum, quæ suis quæque atatibus
C 2 ampliora

- ampliora videbantur vastam molem, successionem atque
 everfionem, quam disertissimis verbis Prophetæ depin-
 gunt, animo suo complexus est? Nonne temporis &
 personarum designatio etiam cum annotatione nominis
 non multis modò annis sed & Seculis antequam res ipsæ
 exhiberentur, Divinitatem Summi Moderatoris loqui-
 tur? Nonne prima illa promissio de *Semine Mulieris con-*
Gen. 3: 15. trituro caput Serpentis 4000. circiter anuis facta ante
 mirabilem illam Messix *Θεωβρωπης* victoriam impletam,
 fœderis Gratix ac Evangelii universi medullam & nobi-
 lissima capita ità comprehendit, ut verè omnium *pro-*
missionum Mater sedes & scaturigo dici mereatur? Non-
ne Præco ille *Iustitia* Noachus de fati Humanì Generis
26. 27. Universi, de sede inprimis Ecclesiæ & servitute Cana-
 næorum illustre vaticinium edidit? Quid verò illà Pro-
 Genes. 12: missione *Patri Populorum* Abrahamo factâ admirabilius
 & 3. & c. vel excellentius cogitari possit? Isacum ut & Jacobum
 Genes. 25. ipsum in suo Testamento Filiorum & totius nascituræ
 27. & 49. posteritatis sortem luculenter prædixisse nemo nisi à sa-
 cris monumentis alienissimus ignorare potest. Quis de-
 mum est tam ferreæ frontis, tam vecors & plumbeus,
 cui non moveant admirationem maximam antiquissima
 quæ apud MOSEN extant vaticinia cùm *Bilearni*, qui
 contra voluntatem suam à Dei Spiritu actus Israelis bea-
 Num. 23. titudinem & communionem cum Deo, ortum *Stella ex*
 & 24. *Jacobo* sive Messix adventum & Ecclesiæ collectionem
 Deut. 18: verbis magnificentissimis prænuntiavit: tùm Mosis ipsius
 15. de *Prophetâ* maximo, deque ingrati populi suppliciiis
 gravissimis, quæ deinceps vidit atque etiamnum videt
 Conf. Mundus, in terribili illo Capite Levit. XXVI., & in
 Deut 28. & Cantico, quod in hodiernam usque diem contra Israe-
 30. 31. 32. 33. lem testatur? In quam sententiam cùm ante aliquot
 annos

annos pertinacissimæ Gentis multitudinem in Sarmatiâ vidissemus, in Heroicos hosce erupimus:

Heu stupidam Gentem cui spissa volumina Mosis

Obduxere oculos! quæ totum sparsa per orbem

Quærit & ignorat jam per tot secula Christum!

Magne DEUS quàm vera Tui præfagia verbi?

Testis adest Populus, cui pallida signa pudendis

Vultibus impressit contempti Fœderis ultor! &c.

PSALMORUM Davidicorum de quibus jam supra paucula adpersimus, longè potissimam partem esse propheticam, quemadmodum & Sermonem ejus Emortualem Regio prorsus & Heroico Stylo procedentem, vix quisquam ignorare potest: Neque arbitror, ullum aliquem nisi bardum plumbeum & stipitem, ESAIÆ qui *Evangelista Quinti xævum* pridem adeptus est, sublimem præcellentissimamque Sapientiam, quâ Christi & Ecclesiæ imaginem faciemque vivis quasi coloribus depinxit, ausurum esse in disceptationem dubiumque vocare? Nonne Cyrus vidit Ejus Prophetias quæ ducentis & decem annis ante Persicæ Monarchiæ natales scriptæ fuerant, in quibus (id quod maximè stupendum) etiam Cyri nomen expressum erat? Nonne ingressum Persarum in urbem Babylonem per alveum unde Euphrates abscesserat, Esaias & Jeremias prædixere? Quis nescit Excidium Decem Tribuum sive commixtionem cum aliis gentibus *ne essent populus, sexagesimo & quinto* accurate anno contigisse ex quo Esaias eam prænuntiaverat? Quemadmodum & Regia Dignitas à Tribu Judæ & Familiâ Davidis in perpetuum recessit, postquam puncto quoque temporis observato totidem anni præterissent, nimirum 390. quot diebus Ezechiel *peccata totius Domûs Israelis* portare debuit, quibus XL. Anni *peccatorum Domûs Ju-*

2 Sam. 23.

Esa. 45.

Esa. 44:

v. 27.

Jerem. 50:

38.

Esa. 7: 8.

Ezech. 4:

da 4. 5. 6.

- da concludendi sunt. Cladem Scytharum Cyaxaris infidiis peremptorum ab Ezechiele notatam esse pridem Ezech. 32: ruditi quidam existimavêre. Et Junonis simulacrum dextrâ Serpentemprehendens in *Templo Beli* & alia Numina Ezech. 32: 26. Esai. 46. abolenda esse Esaias & Jeremias luculenter prædixêre, Jerem. 51: aliaque innumera quibus recensendis jam supersedemus. 44. Quis non admiretur depictas apud *Danielem* IV. Monarchias, & ferream Romanorum potentiam, seu Imperii Orientalis & Occidentalis, seu Civilis & Ecclesiasticæ Potestatis divisione laceratam, tùm in *Statuâ* Nebucad- Dan. 7: 17. nezari objectâ, tùm in IV. *Bestiis* sibi ordine succedentibus, illumque cunctis obstupescensibus Seculis terribilem Dominatum ab exiguis rudimentis in immensum excreverentem in *Cornu parvulo* repræsentatum? Quis apud eundem verè Regium Ministrum non animadvertit *Hircum* illum *cornutum* sive Alexandrum M. (quem admodum & in Nummis exhibetur) qui *Arietem* Darii nempe Codomannum aliquot præliis prostravit, & dicto citius, nullo obstante, quasi torrente quodam & incredibili victoriarum cursu omnem Asiam persultavit, de quo adeò verè Justinus verbis ad *Danielem* proximè accedentibus: *Hac tam parvâ manu universum terrarum Orbem, utrum sit admirabilius, vicerit, an aggredi ausus fuerit, incertum est.* &c. Illorum verò qui antecesserant longè potentissimorum Regum *Cambyfis*, Jerem. 49: *Darii* *Hysdaspidis* & *Xerxis* infauftas expeditiones contra *Æthiopes* *Scythas* atque inprimis *Græcos* in Tabulis Propheticis delineatas esse quis negaverit? Illustrem Ezech. 32: 24. &c. Epocham LXX. Hebdomadum sive CCCCXC. annorum vexatissimam quidem sed tamen admirandam justissimamque seriem, imò totam illam Historiam feralium & parricidalium Bellorum quæ inter *Ægypti* & *Syriæ* Reges

Reges gesta sunt non sine stupore legi posse, Seculi sui Dan. II: 18.
 miraculum Bochartus pridem jure meritoque existimavit. 30. &c.
 Nonne de Antiochis Magno & Epiphane, de *Navibus*
Chittim seu Romanorum Classe, itemque de Lucio Sci-
 pione Africani Fratris disertis clarissimisque verbis Daniel
 loquitur? XII. Asiae urbes unâ nocte prostratas, illam-
 que *Templi Secundi gloriam* præcellentissimam apud Hag. Hag. 2: 7.
geum invenire facile est. Neque quenquam nisi men- 8. &c.
 tis impotem latere potest, altissimorum Mysteriorum
 plena esse *Novem Emblemata*, quæ Zacharias exhibet: Zach. 3: 9.
 seu *Lapidem Angularem* insignitum septem oculis intro- Zach. 4: 2.
 spicias, seu *Candelabrum* totum *Aureum* cum 7. Lucer- &c.
 nis septemque tubulis: seu *Mulierem in mediâ Ephâ se-* Zach. 5: 6.
dentem, illam nimirum famosam Meretricem duabus 7. &c.
 Potestatibus subnixam & non sine magno molimine co- Zach. 6: 1.
 èrcitam: seu *Quatuor Currus inter duos montes abeneos* &c.
exeuntes, quatuor Imperiorum Symbola, intueamur &c.
 Nonne *Malachias* sigillum V. Testamenti appellari me- Mal. 3: 22.
 retur, quippe qui prophetiæ suæ Scriptæ tempus cum
 Johannis Baptistæ & Angeli Fœderis adventu connexuit,
 quemadmodum & Johannes Apostolus Canonem N. T.
 conclusit, exclamans, *Veni Domine Jesu*? Atque hujus Apoc. 22:
 sanè DOMINI nostri, Prophetarum Primi ultimi & ma- 19. 20.
 ximi, insignes ac suavissimis Parabolis involutas Prædi-
 ctiones sacro jam silentio transire cogimur. Quemad-
 modum & VII. *Epistolas*, VII. *Sigilla*, VII. *Tubas*, *Duorum*
Testium casum & gloriosam suscitationem, *Duplicis Bestiæ*
 ortum progressumque, *Mille annorum* Regnum & alia
 Apocalypseos *Admiranda*, quibus Ecclesiæ & Orbis fa-
 cies depingitur, pariter venerabundi prætervehimur.
 Neque sanè operæpretium videtur patientiâ vestrà
 longiùs abuti Auditores, aut in patentissimum hunc cam-
 pum

pum & PROPHETIARUM latifundia descendere, cum Maximè Reverendus & Celeberr. D. Promotor HULSIUS hanc illustrem materiam pridem fusè occupaverit, cujus *Valles Prophetarum* loquentur Sera Nepotum Secula, quousque valles extiterint & montes!

Faceffant igitur & obmutescant falforum Numinum Cultores! Solus quippe noster *Admirandus* Codex, quem mihi Dei Gratiâ adspirante interpretandum sumpfi, præ omnibus omnium Gentium Oraculis & Scriptis gloriose triumphat: Etiam *si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae!*

Vobis verò, PATRES CONSCRIPTI, *Excellentissimi Universitatis & Eminentioris Doctrina* PROCESSES, atque Tibi primo loco, MAGNIFICE D. PRORECTOR, & quò TE nunc primùm nomine compello, COLLEGA maximè Venerande, Vobis, inquam, gratias debeo, habeo & ago quas toto pectore concipere possum amplissimas, immortales & maximas, quòd me Regiæ Clementiæ auspiciis designatum Collegam Vestrum tantâ humanitate complecti & Vestris etiam, non emendicatis vel ignobili pensatione quæsitis, sed per flexanimam & sublimiorem Providentiam conspirantibus suffragiis cohonestare, tamque benignâ fronte me immerentem excipere dignati fueritis. Ego vicissim sanctè spondeo & polliceor, quidquid in omni officiorum genere à meâ tenuitate proficisci possit, Vobis & Academiæ sacrum dicaturque fore. Atque hoc velim existimetis, nullam me causam vel occasionem pratermissurum esse, quâ meam erga Vos observantiam & ad quævis iussa atque desideria paratissimam promptitudinem testatam facere possim!

D I X I.

F. Reppien

